

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Alberti v. Haller Domini In Goumoens Le Jux Et Eclagnens.
Præsidis Societatis Reg. Goettingensis ... Primæ Lineæ
Physiologiæ In Usum Praellectionum Academicarum**

**Haller, Albrecht von
Lausannæ, MDCCLXXI.**

VD18 11701269

Cap. XXV. Vasa Chylifera.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17141

C A P. XXV.

V A S A C H Y L I F E R A.

DCCLVIII. Chylus albus succus est DCCXXXVI. de alimentis extractus, qui sanguini adfunditur. Ejus natura ex aqua, & oleo composita esse videtur, argumento saporis cum aliqua falsedine dulcis, indolis acescentis, albi coloris, secessionis, & coagulabilis naturæ, levitatis qua sanguini innatat, quibus dotibus emulsiones mire refert. Farina vegetabili, cum lymphæ & oleo animali componitur. Dotes alimentorum volatilium, oleosorum, passim retinet. In lac abit, parum mutatus. Tunc autem manifestius prodit glutinosum, quod ipsi inest, ferum, pellucens, in calore magno, vel diffuso, quod aqueum est, coagulabile in gelatinæ aliquam speciem,

DCCLIX. Chylum ex villosa intestini tunica, cui adhæret, in lactea vasa resumî, dudum notum fuit, ex experimento liquidi tinctorii, quod eam viam descripserat, ex similitudine albi liquidi in vasis lacteis & extra ea vasa visi, ex natura venosa lacteorum vasorum. Nuperima experimenta multa melius docuerunt. Per osculum in extremo quoque villo patens, sorbetur, chylus, vi, quæ cum capillaribus tubulis comparari potest, recipitur in cavum villum, laxatum, quando

446 VASA CHYLIFERA.

ipsum intestinum laxum est; ampulla vero compressa, a motu succedente constrictorio fibrarum intestini, porro exprimitur in ductum, qui in cellulosa secunda adparere incipit. Duplex autem hujusmodi trunculorum stratum est, anterius, & posterius, ut in vasis rubris dictum fuit DCCXXIX. Inde in primam cellulosam jam in majorem canalem unitum transit *lacteam vas*, & in universum arterias sequitur, earumque etiam arcus comitatur, in retia valde obliquangula cum sui similibus conjunctum. Quadrupedibus hactenus proprium genus est vasorum. In crasso intestino absque ampulla eadem nascuntur. Plurima oriuntur a priori parte intestini tenuis, sub mesocolo, aliqua a duodeno, nonnulla ex ipsis crassis intestinis.

DCCLX. Valvulosa sunt vasa lactea, in ipsa prima intestini cellulosa tela, uti lymphatica, geminis pariter lunatis frequentibus (LVII.) valvulis, ornata, quæ chylum ab intestinis venientem mittant, relapsurum sustineant. Eo toto itinere motus peristalticus intestinorum chylum urget, & vis peristaltica vasorum, omnino irritabilis, quæ etiam a morte chylum propellit, & pressio insignis musculorum abdominis, per valvulas determinata.

DCCLXI. Sed inter laminas mesenterii, ad divisiones vasorum, reperiuntur infinitæ glandulæ, generis conglobati, mollior-

res tamen, spongiosæ, tela cellulari succi plena factæ, membrana externa, minus quam alibi dura, tectæ, numerosissimis sanguineis ramulis pictæ. Aliqua lactea vasa has glandulas præterire videntur, pleraque adeunt, & per ejus cellulofam fabricam divisa & subdivisa maximam glandulæ partem componunt. Et vicissim alia vascula lactea ex quaque glandula nascuntur, interque se invicem conjuncta in trunculos abeunt, quorum ultimi maximi de glandula exeunt. Eodem modo porro bis, ter, quaterve alias & alias glandulas chylus subit, neque ullum vas lacteum in ductum thoracicum venit, quod prius non glandulam adiverit aliquam: etsi passim aliquas præterlegat, neque ingrediatur. Esse vero hoc verum iter chyli & ab intestinis ad mesenterii glandulas pergere, demonstrat ligatura, qua injecta vasa lactea inter vinculum & intestinum intumescunt, scirrhi glandularum, quibus conspicua redduntur, valvularum natura, relapsum ad intestina impediens.

DCCLXII. Quid chylo in his cellulosis spatiis contingat, non satis certum est. Adparet tamen, ex arteriosis secerni in iis glandulis tenue aliquod liquidum, quo adfuso chylus diluatur. Observatum enim est, omnibus glandulis superatis chylum magis aquosum adparere: & liquida tenuia injecta ex arteriis exeunt in cellulas

glandularum, chyloque se miscent, cum per arterias vasa lactea repleri possint. Is demum cremor in glandulis infantum manifestus adparet.

DCCLXIII. Ex ultimis glandulis, quæ propius in centro mesenterii congeruntur, pauciora denique vasa lactea maxima exeunt, quatuor, quinque, vel plura, quæ cum arteria mesenterica adscendunt, & miscentur plexui lymphatico, qui ex partibus inferioribus corporis ortus, trans venam renalem repit, deinde cum eo, qui retro arteriam aortam a glandulis lumbalibus advenit, & cum hepatico. Ita natus ductus variabilis equidem, frequentius tamen in ampullam notabilis latitudinis ad latus aortæ, inter ipsam, & adpendicem septi transversæ dextram, solet intumescere, longam ad duos pullices & ultra, & frequentissime in ipsum thoracem productam, supra transversum septum, utrinque conicam, vocant *Chyli receptaculum*. In eo lymphæ gelatinosa artuum & abdominis miscetur cum chylo, ejusque alborem hæctenus diluit, ut sæpe pellucido aut subrubello humore plenus videatur, non raro tamen etiam albo lacte. Est tamen, ubi duo, tresve ductus, etiam minores, & angusti, loco hujusmodi *cisternæ* adsunt. Frequentior tamen ea est, & compressa a diaphragmate, ab aorta elisa, tanto celerius chylum promovet, quanto lumen latius ductu habet,

in quem se exonerat: ut tamen raro ita brevis sit ampulla, ut possit cum ovo comparari, & plerumque longa, in medio latior, utrinque conice decreseat.

DCCLXIV. In eum ductum chylum de intestinis venire ostendit administratio, quæ nonnunquam a primis lacteis fluidum metallum in usque thoracicum urfit: vincula injecta ductui, aut ipsis rubris venis, quæ ductum recipiunt, & a quibus vasa lactea prima & secunda tument: manifesta chyli in ductum thoracicum successio, quando vincula remota sunt.

DCCLXV. Is ductus thoracicus, ab itinere dictus, plerumque unicus est, & si duplex, non magna parte sui itineris confecta, unitur in unum, qui pone pleuram, inter venam sine pare & aortam, flexuose adscendit, recipit inserta vasa lymphatica ventriculi, oesophagi, pulmonum, per glandulas conglobatas, quas plurimas adcumbentes habet, advenientia, in magnos glomeres collecta. Cylindricus in univsum, frequenter insulas facit, & fissus in se ipsum redit, maxime superius. Valvulas pauciores, & minus evidentes nactus est. Ad quintam plerumque vertebram sinistrorsum migrat, pone oesophagum, indeque per sinistram sedem pectoris adscendit, pone vasa subclavia, donec in collo ad sextam fere vertebram perveniat.

450 VASA CHYLIFERA.

DCCLXVI. Tunc recurvatus, sæpe fissus, ramo utroque in ampullam quamdam dilatato, descendit, & unitis osculis vel distinctis, ingreditur venæ subclaviæ cum jugulari interna conjunctionem, oblique ingressus, ut a posterioribus, superioribus, dexterioribus, deorsum, sinistrorsum, antrorsum tendat, vel unico ramo, vel altero, & venam subclaviam exterius quam illa conjunctio subeat. Valvulam veram fluctuantem fere circularem præfectam habet, & sanguinem subiturum etiam ipso descensu arcet. Rarum est aliter se habere, rarissimum fissum duobus cruribus duas subisse subclavias, & adhuc rarius, subiisse aliquo ramo venam sine pare. Proxime insertionem suam recipit insertum vas lymphaticum magnum, transversum, ab artu superiori veniens, & aliud descendens a capite, unum vel plura.

DCCLXVII. Per ductum thoracicum in sanguinem chylum venire constat, quod vinctis rubris venis & ductus thoracicus, & in eum inmissa vasa lactea turgeant.

DCCLXVIII. Primam causam motus in chylo, resorbtionis ipsius, adtractioni vasculorum capillarum imprimis tribuerim, cum contractione peristaltica intestini alternas vices observanti. Vis adtractilis villum replet, vis peristaltica villum inanit chylumque ultro promovet. Reliquos ejus motus videtur a vi ipsius membranæ vasis

VASA CHYLIFERA. 451

lacteï pendere, quæ etiam post mortem animalis chylum expellit, ut pellucida fiant vascula, quæ lactea fuerunt. Neque nihil potest alterna vis comprimens diaphragmatis: & motus chyli per thoracem aliquantum a castello acceleratur, quod pressum tanto celerius chylum promovet, quanto ipsum ductu thoracico est amplius.

DCCLXIX. Sanguini mistus chylus non continuo naturam deponit, argumento lactis inde nati. Quinque tamen horis a pastu & ultra, fere ad duodecimam, quo toto tempore femina lac præbere potest, nunc fere octogesies millies per corpus humanum circumductus, fœtus calore corporis, mistus liquidis humanis, ita mutatur, ut adeps partim in cellulosam deponi, partim in globulos rubros figurari videatur, CXLVII. gelatinosa pars in serum sanguinis abeat, aquosa partim per urinam, & perspirationem diffluat, partim sanguinem diluat. Neque rarum est, vel lacti in moribundo animale in chylifera vasa pellucidum liquorem succedere, vel in diversis intestini regionibus alibi album, alibi limpidum liquorem vasis inesse, quæ fabrica tota consentiunt. Non ergo duplex vasorum intestinalium genus datur, quorum unum chylum solum, alium peculiariter lympham veheret.

DCCLXX. Extra tempora digestionis lactea vasa aquam de intestinis resorbent,

452 VASA CHYLIFERA.

& pellucet, ductus vero thoracicus imprimis lympham abdominalem & corporis fere totius (LIII.) ad sanguinem reducit.

CAPUT XXVI.

RENES. VESICA, URINA.

DCCLXXI. Chylus in sanguinem re-
forbtus plurimum aquæ continet, cujus
in sanguine nimia ratio foret, nimisque
promptus in cellulosa spatia secessus, nisi
expurgaretur. Ejus pars per cutem exha-
lat CCCXXXVI. pars alia, æque ma-
gna & sæpe major, per renes percolatur,
& de corpore decedit.

DCCLXXII. *Renēs* vocamus viscera duo,
pone peritonæum posita, ad latus utrum-
que spinæ dorsi, incumbentia septo trans-
verso, musculisque psoæ & quadrato, ut
tamen dexter fere humiliori loco sit, &
magis ad posteriora remotus. Ante se ha-
bent dexter quidem superne hepar DCLXC.
deinde colon & intestina, sinister lienem,
ventriculum, pancreas, & pariter colon.
Ad colon, duodenum, hepar, lienem,
plicis a peritonæo factis religantur. Figura
exterius convexa semielliptica, facies utra-
que compressa est, interius concava, in-
æqualiter divisa, in superius crassius ex-
tremum, & longum, planum, & graci-